

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2020/2021-2023/2024
 (skrajne daty)

Rok akademicki 2020/2021

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Geomorfologia i gleboznawstwo
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Kolegium Nauk Przyrodniczych
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Kolegium Nauk Przyrodniczych Instytut Nauk Rolniczych, Ochrony i Kształtowania Środowiska
Kierunek studiów	Odnawialne Źródła Energii i Gospodarka Odpadami
Poziom studiów	Pierwszy stopień
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne
Rok i semestr studiów	Rok I, semestr 2
Rodzaj przedmiotu	Kierunkowy
Język wykładowy	Język polski
Koordinator	dr hab. inż. Piotr Gębica, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr hab. inż. Piotr Gębica, prof. UR (w) dr hab. inż. Edmund Hajduk, prof. UR (ćw) dr Rafał Pieniążek (ćw) dr Małgorzata Szostek (ćw)

* - opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr nr	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Ćw. terenowe	Liczba pkt ECTS
2	30			30				10	5

1.2. Sposób realizacji zajęć

X zajęcia w formie tradycyjnej

 zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik uczenia się na odległość**1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)**

egzamin

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

geografia (w zakresie szkoły średniej), klimatologia i meteorologia, chemia, fizyka, biologia
---

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studentów z budową Ziemi, powstawaniem kontynentów i oceanów oraz pochodzeniem minerałów i skał
C2	Zapoznanie studentów z morfogenetyczną działalnością sił wewnętrznych (endogenicznych) i zewnętrznych (egzogenicznych) Ziemi oraz formacji przez nią utworzonych
C3	Zapoznanie studentów z genezą gleb w aspekcie ich różnorodności oraz z właściwościami fizycznymi, fizykochemicznymi i biologicznymi gleb
C4	Przekazanie podstawowej wiedzy o procesach zachodzących w glebach w zależności od czynników środowiska
C5	Zapoznanie studentów z klasyfikacją genetyczną i bonitacyjną gleb
C6	Przygotowanie studentów do rozpoznawania gleb w terenie z uwzględnieniem jego rzeźby

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu Student:	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	Wyjaśnia budowę ziemi (geosfery), oraz powstawanie kontynentów i oceanów. Wyjaśnia morfotwórczą działalność sił wewnętrznych i zewnętrznych Ziemi	K_Wo2
EK_02	Wyjaśnia rolę czynników biotycznych i abiotycznych w powstawaniu gleb opisując podstawowe procesy zachodzące w glebach	K_Wo2
EK_03	Wyjaśnia znaczenie próchnicy i minerałów ilastych w kształtowaniu właściwości gleb oraz charakteryzuje podstawowe właściwości gleb w kontekście przydatności produkcyjnej	K_Wo4
EK_04	Zna zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w laboratorium, włączając w to dbałość o stanowisko pracy	K_W12
EK_05	Interpretuje procesy endogeniczne i egzogeniczne oraz ich rolę w kształtowaniu powierzchni Ziemi	K_Uo3
EK_06	Analizuje cechy i właściwości gleb z uwzględnieniem ich wartości użytkowej	K_Uo3
EK_07	Wykazuje troskę i odpowiedzialność za stan gleb w środowisku	K_Ko2

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Geomorfologia jako nauka, przedmiot, podział i metody badawcze
Siły wewnętrzne (endogeniczne) kształtujące powierzchnię Ziemi. Budowa Ziemi

Formy rzeźby utworzone przez siły wewnętrzne i zewnętrzne w obrębie kontynentów-łędów. Dynamika zmian rzeźby w Polsce po okresie zlodowaceń (w holocenie)
Procesy niszczące powierzchnię łąędów: wietrzenie, denudacja, erozja, rozpuszczanie, sedymentacja. Warunki modelowania łąędów (wpływ odporności skał, wpływ klimatu, rola czasu)
Rzeźbotwórcza działalność sił zewnętrznych (egzogenicznych). Czynniki i procesy geomorfologiczne (wietrzenie, procesy i formy krasowe, formy i procesy stokowe, procesy i formy fluwialne, rzeźbotwórcza działalność wiatru, procesy i formy glacialne i fluwioglacialne, formy i procesy peryglacialne, procesy i formy litoralne, formy rzeźby pochodzenia antropogenicznego)
Budowa profilu glebowego, czynniki i procesy glebotwórcze. Powstawanie gleb
Składniki i ważniejsze właściwości fizyczne i chemiczne gleb
Materia organiczna w glebach, związki próchniczne w glebach i ich charakterystyka. Wpływ próchnicy na żyzność gleb. Zakwaszenie i odczyn gleb, jego klasyfikacja
Właściwości sorpcyjne gleb. Sorpcja i jej rodzaje. Znaczenie zjawisk sorpcyjnych w kształtowaniu żyzności gleb. Właściwości biologiczne gleb. Rola organizmów glebowych w przemianach związków organicznych i chemicznych w glebach. Aktywność biologiczna gleb. Znaczenie właściwości biologicznych w kształtowaniu żyzności
Klasyfikacja/systematyka genetyczna gleb Polski. Bonitacja gleb
Degradacja i ochrona gleb. Gleby kopalne

B. Problematyka ćwiczeń laboratoryjnych

Treści merytoryczne
Podstawowe pojęcie i definicje stosowane w geomorfologii. Określanie typów terenu i wieku form. Pochodzenie kontynentów i oceanów. Tektonika płyt litosfery oraz skał magmowych i osadowych
Obraz struktur na mapach planisekcyjnych. Rzeźba terenu a budowa geologiczna
Graficzne ujęcie rzeźby terenu (profil geomorfologiczny, blokdiagram)
Genetyczne typy rzeźby terenu w Polsce. Wykreślanie linii intersekcyjnych w obrębie struktur monoklinalnych. Znaczenie badań geomorfologicznych w praktyce
Zapoznanie się z podstawowymi minerałami skałotwórczymi i glebotwórczymi, minerały ilaste. Skały magmowe, charakterystyka i rozpoznawanie
Skały osadowe, charakterystyka i rozpoznawanie
Skały przeobrażone, charakterystyka i rozpoznawanie. Skały macierzyste gleb Polski
Skład granulometryczny gleby i metody jego oznaczania. Analiza składu granulometrycznego gleby metodą areometryczną w modyfikacji Prószyńskiego. Frakcje glebowe. Utwory glebowe. Określenie grup składu granulometrycznego na podstawie analizy i organoleptycznie
Woda glebowa i jej rodzaje. Pojemność wodna gleb, oznaczanie całkowitej i kapilarnej pojemności wodnej gleby
Próchnica glebowa i jej znaczenie. Metody bezpośrednie i pośrednie. Oznaczanie C-organicznego w glebach metodą Tiurina
Węglan wapnia w glebach. Polowe i laboratoryjne metody oznaczania węglanu wapnia. Odczyn gleby. Kolorymetryczne i potencjometryczne metody oznaczania pH gleb. Podział gleb pod względem pH. Buforowe właściwości gleby

Kwasowość gleby. Oznaczanie kwasowości wymiennej metodą Daikuhary. Oznaczanie kwasowości hydrolitycznej gleb metodą Kappena. Praktyczne wykorzystanie oznaczeń kwasowości gleby
Sorpcja gleby i jej rodzaje. Oznaczanie sumy zasad wymiennych (S), zawartości jonów wodorowych metodą Kappena. Pojemność sorpcyjna (T), stopień wysycenia gleb zasadami (V)
Określenie cech morfologicznych gleb. Charakterystyka profilu glebowego. Procesy glebowo-typologiczne, podstawowe typy gleb. Mapy glebowe

C. Problematyka ćwiczeń terenowych

Treści merytoryczne
Analiza warunków siedliskowych i ich wpływ na właściwości gleby i szatę roślinną. Rozpoznawanie jednostek systematycznych wybranych gleb po uprzednim wykonaniu odkrywek glebowych i analizie ich cech morfologicznych. Pobieranie prób do gleboznawczych analiz laboratoryjnych. Rozpoznawanie typów rzeźby terenu

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład z prezentacją multimedialną

Laboratorium: wykonywanie doświadczeń w zespołach zadaniowych

Ćwiczenia terenowe: zajęcia praktyczne.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np. kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_o1	Egzamin	W
EK_o2	Kolokwium, egzamin pisemny	w, ćw
EK_o3	Kolokwium, egzamin pisemny, sprawozdanie	w, ćw
EK_o4	Kolokwium, egzamin pisemny	w, ćw
EK_o5	Kolokwium	w, ćw
EK_o6	Kolokwium, sprawozdanie	Ćw
EK_o7	Obserwacja ciągła	Ćw

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

<p>Wykład: egzamin   ćwiczenia: zaliczenie z oceną   ćwiczenia terenowe: zaliczenie</p> <p>Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest osiągnięcie wszystkich założonych efektów uczenia się. O ocenie pozytywnej z ćwiczeń decyduje liczba uzyskanych punktów z kolokwium (>50% maksymalnej liczby punktów): dst >50%, dst plus >65%, db >75%, db plus >85%, bdb >95%. O zaliczeniu ćwiczeń terenowych decyduje obecność oraz sprawozdanie. Zaliczenie ćwiczeń pozwala na przystąpienie do egzaminu. O ocenie pozytywnej z egzaminu pisemnego testowego z pytaniami otwartymi i z dłuższą</p>
---

wypowiedzią pisemną decyduje liczba uzyskanych punktów (>50% maksymalnej liczby punktów): dst >50%, dst plus >65%, db >75%, db plus >85%, bdb >95%.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	70
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	Konsultacje – 5 Udział w egzaminie – 2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	Przygotowanie sprawozdania – 20 Przygotowanie do kolokwium – 20 Przygotowanie do egzaminu – 30
SUMA GODZIN	147
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	5

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	
zasady i formy odbywania praktyk	

7. LITERATURA

<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Klimaszewski M. Geomorfologia. PWN Warszawa. 2005. 2. Rychling A., Ostaszewska K. Geografia fizyczna Polski. PWN Warszawa. 2009. 3. Mocek A. (red.). Gleboznawstwo. PWN Warszawa. 2015. 4. Turski R. Ćwiczenia z gleboznawstwa. AR w Lublinie. 2001.
<p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Turski R., Słowińska-Jurkiewicz A., Hetman J. Zarys gleboznawstwa, AR w Lublinie. 1999. 2. Zawadzki S. (red.). Gleboznawstwo: podręcznik dla studentów, PWRiL W-wa. 1999. 3. Gąsior J., Kaniuczak J., Hajduk E., Właśniewski S., Nazarkiewicz M., Bilek M. Metody badań fizycznych właściwości gleb. Acta Carpathica 6. Katedra Gleboznawstwa, Chemii Środowiska i Hydrologii. 2013. www.ur.edu.pl 4. Gąsior J., Kaniuczak J., Hajduk E., Właśniewski S., Nazarkiewicz M. Metody badań fizycznych właściwości gleb. Acta Carpathica 14. Katedra Gleboznawstwa, Chemii Środowiska i Hydrologii. 2014. 5. Wybrane artykuły naukowe z czasopism: Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych, Soil Science Annual, Polish Journal of Soil Science.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej